

FM: Vājš ārējais pieprasījums turpina negatīvi ietekmēt preču eksporta izaugsmi

Publicēts: 02.01.2020.

Centrālās statistikas pārvaldes dati par Latvijas preču ārējo tirdzniecību šā gada oktobrī liecina, ka preču eksports turpina balansēt uz krituma robežas. Preču eksporta vērtība 2019. gadā oktobrī bija vien par 0,5% lielāka nekā pirms gada. Fiksētais eksporta kāpums oktobrī atspoguļo eksporta attīstību 2019. gadā kopumā, jo desmit mēnešos preču eksporta vērtība palielinājās vien par 0,6% salīdzinājumā ar pērnā gada attiecīgo periodu, pretstatā 10,5% pieaugumam 2018. gada attiecīgajā periodā. Vājo eksporta attīstību šogad lielā mērā ietekmē vājš ārējais pieprasījums, kas atspoguļojas caur ievērojami zemāku ekonomikas attīstību Eiropas Savienībā (ES) nekā iepriekšējos gados.

Ir pieejami dati par ekonomikas izaugsmi ES šā gada trīs ceturkšņos, kas liecina, ka ES ekonomikas attīstība sabremzējās līdz 1,6% salīdzinājumā ar pērnā gada attiecīgo periodu, kamēr vēl 2018. gada attiecīgajā periodā iekšzemes kopprodukta (IKP) pieaugums bija 2,1%. Ekonomikas attīstību negatīvi ietekmē ārējā pieprasījuma kritums globālās tirdzniecības saspilējumu dēļ. Tādējādi ES nominālā preču importa izaugsme samazinājusies no 5,9% 2018. gada trīs ceturkšņos līdz 2,7% šā gada deviņos mēnešos, kas tiešā veidā ietekmē pieprasījumu pēc Latvijas precēm. Ievērojami samazinājusies arī ES eksporta izaugsme – no 4,5% pērnā gada trīs ceturkšņos līdz 2,8% trīs ceturkšņos šogad, ko negatīvi ietekmē globālās ekonomikas attīstības piebremzēšanās, it īpaši lielākajās pasaules ekonomikās kā ASV, Ķīna, Indija un Kanāda. Savukārt apstrādes rūpniecības produkcijas apjoms ES, kas ir sava veida apsteidzošais rādītājs eksportam, jo ātrāk reaģē uz ārējā pieprasījuma izmaiņām, šā gada deviņos mēnešos samazinājās par 0,6%. Savukārt Latvijā apstrādes rūpniecības apgrozījums eksportā 2019. gada desmit mēnešos vēl ir bijis augošs, tomēr pieauguma tempi kļūst arvien zemāki, un oktobrī jau bija fiksēts kritums. Kopumā var secināt, ka ekonomikas attīstība ES turpinās, bet izaugsme ir vāja. Latvijas eksportam tas nozīmē zemāku ārējo pieprasījumu un apstiprina jau iepriekš izteiktās bažas par to, ka eksporta izaugsme šogad būs zema.

Preču eksports, neskatoties uz pieticīgo pieaugumu oktobrī, sasniedza lielāko eksporta vērtību kopš šā gada sākuma jeb 1,21 miljardus eiro. Lielāko devumu preču eksporta izaugsmē nodrošināja lauksaimniecības un pārtikas preču eksporta kāpums par 28,8%. Eksporta pieaugums šajā preču grupā ir plašs un fiksēts tādām precēm kā dārzeņi, augļi, eļļas augu sēklas, alkoholiskie dzērieni. Lielāko devumu lauksaimniecības un pārtikas preču pieaugumā nodrošināja graudaugu eksports, palielinoties par 38,0 miljoniem eiro salīdzinājumā ar pērnā gada oktobrī. Atzinīgs graudaugu eksporta pieaugums tiek fiksēts jau trešo mēnesi pēc kārtas un norāda uz šā gada labo graudaugu ražu. Pērnajā gadā bija vērojama pretēja situācija, kad vājā graudaugu raža negatīvi ietekmēja šo preču eksporta apjomus. Ņemot vērā bāzes efektus, sagaidāms, ka arī atlikušajos šā gada divos mēnešos graudaugu eksports būs augošs. Pateicoties spēcīgam kāpumam, lauksaimniecības un pārtikas preču eksporta īpatsvars kopējā preču eksportā ir palielinājies līdz 25,0%.

Preču eksporta kāpums oktobrī fiksēts arī pēc īpatsvara mazākās preču grupās, piemēram, tekstilmateriāliem, plastmasas izstrādājumiem un ķīmiskās rūpniecības ražojumiem.

Tajā pašā laikā tādām preču grupām kā mehānismi un mehāniskās ierīces, kā arī koka un koka izstrādājumiem kārtējo reizi tika fiksēts eksporta samazinājums, attiecīgi par 23,4% un 12,4%. Ja koksnes eksporta kritums lielā mērā ir saistīts ar ārējo pieprasījuma samazinājumu un neskaidrībām par Lielbritānijas izstāšanos no ES, kas ir galvenais koksnes noieta tirgus, tad mehānismu un mehānisko ierīču eksporta kritumu noteica cits iemesls. Šo preču grupas eksportu negatīvi ietekmēja turboreaktīvo dzinēju reeksporta samazinājums uz ASV, kas savukārt ir saistīts ar lidmašīnu flotes atjaunošanas darbību vienā no Latvijas strādājošajām aviokompānijām. Ja no preču eksporta vērtības izslēgtu turboreaktīvo dzinēju reeksporta kritumu, tad preču eksporta pieaugums oktobrī būtu 2,2%, nevis 0,5%. Jāatzīmē, ka turboreaktīvo dzinēju reeksporta kritums negatīvi ietekmē kopējo preču eksportu kopš šā gada sākuma. Tāpēc, ja izslēgtu šo ietekmi, tad desmit mēnešos preču eksports būtu audzis par 3,8%, nevis par 0,6%.

<https://www.fm.gov.lv/lv/fm-vajs-arejais-pieprasijums-turpina-negativi-ietekmet-precu-eksporta-izaugsmi>